

Mahmut DİKERDEMİN BARİŞ YILININ
Sona erdiği nedeniyle Ankara'da Mülkiyetler
Birliğinde verdiği konferans konuşmasının
tekni metni 27 KASIM 1986

Bugün sizlere sona ermekte olan Barış yılında
bu yılın dünyamıza neler getirip neler götürdüğünden ve
daha genel olarak çağdaş barış kavramıyla barış savaşımın-
dan, son olarak da barış sorunları karşısında Ülkemizin
durumundan sözedeceğim.

Önce, beş yıldır ilk kez Ankara'da seçkin bir top-
luluğa hitap etmek fırsatını bana bağlayan ve faaliyetle-
riyle toplumumuzun düşün hayatına önemli katkıda bulunan
Mülkiyeliler Birliği'ne, Birliğin Yönetim Kurulu'nun seç-
kin başkan ve üyelerine içten teşekkürlerimi ifade etmek
isterim. Ayrıca bugünkü konuşmamın uluslararası Barış Yılı
etkinliklerine küçük bir katkı olarak değerlendirilmesini
de dilerim. Aslında bu yıl Avrupa'da ve giderek tüm Dünya-
da yağınsal etkinlikler, yürüyüşler, konferanslar ve sanat
gösterileriyle kutlanmaktadır. Ne yazık ki Ülkemizdeki ana-
yasal ve yasal koşullar bu tür faaliyetler düzenlemekten bizi
yoksun kılmaktadır. Ülkemizde barış hareketi kısıtlıdır, bas-
kı altındadır ve hala yargı önündedir. Bu durum konuşmamın
sonunda değineceğim gibi, Barış ve demokrasi güçlerinin daya-
nışması ve birlikteliği ile aşılabacaktır.

Konumuz geniş vaktimiz ise sınırlı olduğundan,
sorunlara ana hatlarıyla yaklaşıp öz'üne değinen açıklama-

larda bulunmakla yetineceğim. Belki bildiklerinizi yineleyeceğim ama bunda yarar görüyorum. Çünkü sorun her zamandan daha güncel, yaşamsaldır. Şimdi barış deyince biliyorum ki bir tehlike beni bekliyor: Ülkemizde barış sözcüğü bir süredir o denli yersiz kullanıldı, anlamı saptırıldı, her yana çekilen, çelişik yorumlanan bir kavrama dönüştü ki, adeta içeriğinden soyutlandı. Kimileri-ki bu kategoriye devlet adamları, diplomatlar ve bir kısım yazarlar giriyor-barışın bol bol edebiyatını yapıyorlar. Ama eylemleri, güttükleri politika, barışa hizmet şöyle dursun, ona tümüyle ters düşebiliyor. Resmi ağızlardan barış, kutsal barış, yurtta barış, dünyada barış sözleri hiç eksilmez. Ama yurtta barıştan anladıkları, "milli birlik ve beraberlik" adına ülkede suskunluğun sürmesi, resmi ideolojiye uymayan görüşlerin sapıklık ya da hainlik diye damgalanmasıdır. Dünyada barıştan anladıkları ise, bir askeri paktın şemsiyesi altına girerek, "hür dünya" dedikleri devletler topluluğunun çıkarlarını savunmaktır. Bir başka kategori insanımız, evrensel barışın bir ütopya bir düş olduğunu söyler. Barışı, pasifizm ve teslimiyetçilik olarak tanımlayıp, hamasi bir tekerlemeyi dile getirirler. "Hazır ol cenge eğer ister isen sulhü selah". Barışı istiyorsan savaşa hazırlan. Oysa barışı silahlanarak korumak mümkün olsaydı, 1 milyon Hiroşima bombasının depolandığı günümüzde barışa her zamandan daha yakın olurduk. Bunların yanında son zamanlarda barışı yozlaştıran

bir yeni görüş daha belirdi. Bu görüş yalnız ülkemize özgü de değil. Dünyaya yayılıyor. Diyorlar ki, savaş mı yok canım, kimse göze alamaz. Bu hava yaratılmak isteniyor ve dolayısıyla barış için savaşımın gereksiz olduğu telkin ediliyor. Kamuoyu savaştan çok şiddet eylemlerinden, terörizmden korkmaya koşullandırılıyor. Dikkatler, Libya'nın, Suriye'nin üzerine çekiliyor. Oysa bu görüş çok aldatıcı aynı zamanda tehlikelidir. Benim kuşağımdan olanlar iyi bilirler, 2. Dünya Savaşından önce de faşizm ve nazizmle birlikte 2. Dünya Savaşı adım adım yaklaşırken aynı şeyler söylenmiş, aynı hava yaratılmıştı. Yani yönetimler halkları aldatmış, uyutmuşlardı. Bugün tehlike çok daha büyük. İnsanlık, 21. yy.ın eşiğinde ya barışı korumak ya da binlerce yıllık uygarlıklarla birlikte yokolmak seçeneğiyle karşı karşıyadır. Demek ki barış sorununu çok ciddiye almak zorundayız. Fransız ünlü devlet adamı Clemenceau'nun 1. Dünya Savaşında söylediği söze nazire olarak diyebiliriz ki, barış devlet adamlarına, hükümetlere emanet edilemeyecek kadar ciddi, yaşamsal bir sorundur.

Söze başlarken, uluslararası barış yılının sona ermekte olduğunu ifade ettim. Ama bu pek doğru değil. Çünkü barış yılını 1986 yılında başlayıp bitecek bir olay gibi göremeyiz. Barış yılı bir sürecin simgesidir. Soğuk savaş dönemini sona erdirip, uluslararası ilişkilerde yumuşama dönemini açmış bulunan Helsinki Nihai Senedi'nin başlattığı

bir süreç. Bu süreç ancak, Dünya'da adaletli ve kalıcı bir barış düzeninin gerçekleşmesi ile sona erebilecektir. 1986 yılı barış için verilen uğraşların ne başlangıcı ne de sonudur. Zaten BM'nin 1986 yılını uluslararası barış yılı olarak kabul ve ilan etmesi, bu örgüte üye devletlere yaptığı barış çağrılarının ilki değildir. Önceki yıllarda da, BM.ler genel silahsızlanma kampanyası, kadın yılı, gençlik yılı gibi programları uygulamaya koymuştur. Ancak BM.lerin tarihinde ilk kez istisnasız olarak bütün hükümetler, hükümetler dışı kuruluşlar ve halklar 1986 yılında gelecek onyılları ve yüzyılları kapsayacak barışçı bir düzenin temellerini atmak için hep birlikte hareket etmeye çağırılmışlardır. Ayrıca, BM.ler örgütü, kuruluşunun 40. yılını tamamlarken, kendi amaçlarına ne ölçüde yaklaştığının bir muhasebesini yapmak istemiştir. BM.ler temel yasasının amaç maddesinde, bu örgütün, dünyada barış ve güvenliğin sağlanması, ulusların ekonomik ve sosyal gelişme yollarının açılması için kurulduğu vurgulanmıştır. Gerçi BM?ler bu amaçlarının gerçekleştiğini görececek duruma gelememiştir. Ama, yine de büyük siyasal bunalımların genel bir çatışmaya yol açmaksızın atlatılmasında belirleyici bir rol oynadığı yadsınamaz. BM.lerin zaafı, yalnız hükümetlerin temsil edildiği bir forum olmasıdır. Oysa Barış, yalnız yöneticileri değil, halkları ilgilendiren ve kimi ülkelerde, yönetimlere rağmen savunulan, korunmaya çalışılan bir düzendir.

Uluslararası barış yılı dünyamıza ne getirdi ne götürdü? Geçen yılın sonlarında, Cenevre'de Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri liderleri arasında yapılan doruk toplantısı barış yılına büyük umutlarla girilmesine neden oldu. (Doruk ya da zirve toplantısı sözünden bir barışçı olarak hoşlanmadığımı ifade edeyim. İlk kez geçen dünya savaşında Churchill tarafından kullanılan bu sözcük, barış ya da savaşın sanki liderlerin iki dudağı arasındaymış gibi bir izlenim yaratıyor. Ve böylece bir çeşit kaderciliğe yol açıyor kanısındayım. Oysa barış-savaş ikilemini çözmekte, halk yığınlarının özlem ve isteklerinin belirleyici olduğuna inanıyorum.)

Konumuza dönersek, Cenevre'de yapılan ilk doruk toplantısından somut bir sonuç çıkmadı ama iki liderin kısa aralıklarla yeniden bir araya gelmelerini kabul etmeleri gergin havayı bir ölçüde yumuşattı. Ne var ki bir kaç ay sonra 1986 Nisan'ında ABD'nin Libya'ya yaptığı hava saldırısı, tüm iyimserliği silip götürdü. Demek ki, bir büyük devlet, terörizmle suçladığı bir küçük devleti cezalandırma hakkını kendinde bulabiliyor, hatta saldırının amacının küçük devletin başkasını öldürmeye yönelik olduğunu açıklamaktan çekinmiyordu. O büyük devlet ki, Nikaragua'nın limanlarını mayınladığı için, Lahey Adalet Divanı'na resmen terörizmle suçlanıp, mahkum edilmiş ama uluslararası mahkemenin kararını peşinen reddetmişti. Bunu düşününce Libya'ya saldırı olayının dehşeti daha iyi

anlaşılmaktadır. Neyse ki dünya kamuoyu bu korsanlık hareketi-
ne şiddetli tepki gösterince ve saldırgan devletin NATO'daki
bağlaşıkları bile, Türkiye ve İngiltere'nin dışında, olayı
açıkça kınayınca ABD'nin şahinleri gerilemek zorunda kaldı-
lar. Ve ikinci hedef olarak seçilen Suriye'ye ceza tertiplen-
mesinden bir süre vazgeçildi. Bir süre için diyorum çünkü,
geçenlerde İngiltere hükümetinin devletler hukuku bakımın-
dan geçerli olmayan bir gerekçeye dayanarak, Suriye ile
diplomatik ilişkilerini kesmesi, Avrupa Ekonomik Topluluğu-
nu da peşinden götürmek istemesi, hiç de iyi alametler değil-
dir. Ancak, İngiliz halkının barışa bağlılığının, ABD'ye
eli mahkum görünen Thatcher hükümetini, dünya barışını tehli-
keye sokacak serüvenlerden alıkoyacağına inanılabilir. Nite-
kim, ilk genel seçimde iktidara en güçlü aday gibi görünen
İngiliz İşçi Partisinin bu yılki büyük kongresinde, iktidara
gelindiğinde. Büyük Britanya topraklarından tüm nükleer üsle-
rin kaldırılacağı kararının alınması dünya barış yılında gö-
rülen olumlu gelişmelerden biri olmuştur. Bunun gibi, geçen
Ekim ayında Kopenhag'da toplanan ve çeşitli ülkelerden gel-
miş bini aşkın delegenin katıldığı Dünya Barış Konferansı
da Uluslararası Barış Yılı'nın kayda değer etkinliklerinden
biridir. İki değerli bilim adamımızın, siyaset bilimci Haluk
GERGER ile nükleer mühendis Tolga YARMAN'ın bu Konferansa
katılarak dikkat çeken konuşmalar yaptıklarını bugün duya-

rak söyleyebilirim.

Dünya Barış Yılı'nın en önemli olayı, kuşkusuz ki Reykjavik toplantısıdır. Zaten beklenmedik bir sırada gerçekleşen bu doruk toplantısı Sovyet Lideri Gorbaçov'un müzakere masasına getirdiği öneri paketiyle dramatik bir gelişme göstermiştir. Sovyetler, stratejik saldırı silahlarının 5 yıl içinde % 50 oranında azaltılmasını, Avrupa'daki orta menzilli füzelerin ise büsbütün kaldırılıp, Asya'dakilerin sayısının önemli ölçüde azaltılmasını ve bu silahsızlanma sürecinin karşılıklı olarak en etkili bir biçimde denetime tabi tutulmasını önermişlerdi. Sovyet tarafı 2000 yılına dünyanın nükleer silahlardan arındırılmış olarak girmesini öngörüyordu ki, bu öneri Başkan Reagan'ın daha önce ileri sürdüğü, orta menzilli nükleer füzeleri "sıfırlama" görüşüne uyuyordu. Ancak Sovyetler, Reykjavik'teki önerilerini silahsızlanma süreci boyunca her iki tarafın yeni tip silahlar geliştirmemeyi taahhüt etmeleri koşuluna bağlı tutmakta ısrarlıydılar. ABD Dışişleri Bakanı George Schultz'un deyimiyle "nefes kesici" aşamalardan geçen Reykjavik doruk toplantısı Amerika'nın "Stratejik Savunma Girişimi" ya da daha iyi bilinen adıyla "Yıldız Savaşları" adı altındaki yeni uzay programını uygulamakta direnmesi üzerine anlaşma sağlanamadan sona verdi. Bütün dünyada düş kırıklığı yaratan bu olumsuz sonucun sorumlusu olan yıldız savaşları modeli nedir ?

Yıldız savaşları projesinin iyi anlaşılması için, konunun teknik, stratejik ve psikolojik yönleri ile ele alınması gerekir ki bu konuşmanın çerçevesini aşar. Ancak, uygulamaya konulursa dünyadaki güç dengelerini temelinden değiştirebilecek ve silahlanma yarışına yeni boyutlar getirecek bu tasarının üzerinde kısaca durmak istiyorum: Başkan Reagan'ın Kasım ayında Amerikan halkına müjdelediği gibi uzaya bir ağı germek, ülkenin üstünü füze geçirmez bir kalkanla korumak mümkün müdür? Konu Amerika'da bilim adamları, nükleer fizikçiler tarafından yoğun biçimde tartışılmakta. Batı Avrupa'da ise henüz tam anlamıyla kavranmış değildir. Birçok bilim adamı yıldız savaşı sisteminin hiçbir ülkeyi nükleer saldırıdan koruyamayacağına inanmaktadırlar. Çünkü onlara göre, nükleer silahların yarısı uzaydan geçeksizin hedefine varan füzelere yerleştirildiğinden laser ışınlarıyla vurulamaz. Geçenlerde İngiltere'de yayınlanan ve yankı uyandıran kitabında bir nükleer silah uzmanı şöyle demektedir: "Eğer Sovyetler, füze başlıklarının füzenin gövdesinden ilk 100 kilometrede ayrılmasını başarırlarsa ki bu çok olasıdır, laser ışınlarının etkisi kalmaz." Şimdi şu soru akla gelebilir. Madem ki, yıldız savaşları sisteminin etkinliği bu denli tartışmalıdır, niçin bir taraf bunun gerçekleşmesinde öteki taraf da terkedilmesinde bunca ısrarlıdır? Bu sorunun yanıtı aynı zamanda, dünya barışının geleceği ile sıkı sıkıya ilgilidir. Çünkü, bilim ve

teknolojinin önlenemez gelişmesi silah sanayiine yansımaya devam edecek olursa, bugün yıldız savaşları projesi akamete uğrasa bile, yarın yeni ve daha yetkin silahlar yapılacaktır. Yıldız savaşları benzeri teknolojilerin kaçınılmaz sonucu silahlanma yarışını tırmandırmaktır. Savunma için bile olsa, bir taraf bu silahı imal edince öteki taraf da bu savunmayı delebilmek ve eşitliği sağlayabilmek için kendi füzelerinin sayısını katlayacaktır. Reykjavik toplantısı sonucundan çıkarılacak asıl ders, silah sanayii kartellerinin, askersel sanayi komplekslerinin hala genél bir silahsızlanmayı önleyecek kadar güçlü olduklarının ve şapkalarının içinde yıldız savaşları projesi gibi daha nice oyunların gizli bulunduğunun anlaşılmasıdır. Bunun meydana çıkmış olması bile, barış yılında da bir ilerleme sayılmalıdır. Çünkü silahsızlanma sorununda, bugün için nereye kadar gidilebildiğini dünya barış hareketinin önümüzdeki aylar ve yıllardaki programına ışık tutacaktır. Reykjavik'te açıkca şu anlaşılmıştır ki, bilim ve teknolojinin ilerlemesinin silah sanayiine yansımalarını engellemenin tek yolu nükleer denemelerin yasaklanmasıdır. Çünkü deneme olmayınca daha gelişmiş silah yapılamayacaktır. Bunun içindir ki, deneme yasağını kabul etmeyen tarafın niyetlerine kuşku ile bakılmaktadır.

Dünya barış yılının özet bilançosunu yaptıktan sonra şimdi çağdaş barış ve barış savaşımı kavramlarına kısaca değin-

mek istiyorum. Barış kavramının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği evrelerin üzerinde uzun durmayacağım. Barış insanların tarihi kadar eski özlemi ama bunun neden gerçekleşmediğinin ve nasıl gerçekleşebileceğinin bilincine varmaları için çok uzun zaman geçtiğini biliyoruz.

Yüzyıllar boyunca insanlar savaşın, saldırganlık dürtüsünün insanın yaratılışında bulunduğuna inandırılmışlar. Geçen yüzyılın ortalarında ki, halk yığınları bilinçlenmeye, bilimin ışığıyla aydınlanmaya başlayınca, savaşların kaçınılmaz bir doğa yasası olmadığını anlamışlardır. Ancak halkların sürekli bir barış düzeni içinde bir arada yaşamalarının yalnız mümkün değil, zorunlu olduğu düşüncesinin doğması için yüzyılımızdaki iki dünya savaşına tanık olunması ve özellikle teknolojinin sıçrama yapması sonucu atom, hidrojen bombaları gibi kitlesel kırım araçlarının ortaya çıkması gerekmiştir. 2.Dünya Savaşını izleyen soğuk savaş döneminde dünya iki kez,, Berlin Ablukası ve Küba Krizi sırasında sıcak savaşın eşiğine gelmiştir. Bu iki bunalım aynı zamanda Doğu-Batı ilişkilerinin bir ölçüde normalleşmeye yüz tutmasının ve bir soğuk savaş çatışması içinde yumuşama olgusunun tohumunu atan kuralların belirginleşmesinin de başlangıcıdır. Teknolojinin diyalektik bir sıçraması olan termonükleer silahlar ortaya çıkınca, 1960'lı yıllarda ABD ile SSCB arasında olası bir savaşın yenilene olmayacağı, iki tarafın da karşısındakinin öldürücü darbelerine açık bulunduğu

anlaşılmıştır. Bu durumun sonucu iki büyük devlet arasında 1972 ve 1979 yıllarında SALT anlaşmalarının, 1975 de de Avrupa devletleri ve Kanada ile birlikte Helsinki Nihai Senedi'nin imzalanmasıdır. Salt-1, Salt-2 ve ABM anlaşmaları nükleer silahların sınırlandırılmasını öngören ikili teknik anlaşmaları nükleer silahların sınırlandırılmasını öngören ikili teknik anlaşmalardı. 1975 de imzalanan Helsinki Nihai Senedi ise, bir yandan dünyada soğuk savaş dönemini sona erdirerek, yumuşama sürecini başlatan, öte yandan da yeni bir insan hakkı kavramını pozitif hukuka geçiren global bir anlaşmadır. Bu anlaşma ile insanlık, Fransız ve Amerikan devrimlerinin ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin ürünü olan bireysel haklara toplumsal bir hak, "barış içinde bir arada yaşama hakkı" nı eklemiş oluyordu. Bu insanlık tarihinde büyük bir aşamadır. Bunun içindir ki Helsinki belgesi Avrupa siyasal tarihinde bir dönüm noktası bir kilometretaşı sayılır. Helsinki Belgesinin amaçladığı ve Dünya Barış hareketinin benimsediği barışın öğeleri adil kalıcı ve gerçekçi olmasıdır. Barış adil olacak, yani emperyalist ilişkilerden arındırılmış bir düzeni hedef tutacak, kalıcı olacak yani kendini güçlü sananın bozamayacağı bir dengeye, demekki silahsızlanmaya yönelecek ve nihayet gerçekçi olacak yani dünyada iki karşıt ekonomik ve sosyal sistemin varlığı gerçeğinden hareketle bu iki sistemin çatışma yerine yarışma halinde bir arada

yaşamalarını sağlayacaktır.

Helsinki Nihai Senedinde ifadesini bulan ve dünya barış hareketinin benimsediği çağdaş barış kavramı budur. Bu kavram devletlerin eşitliği ilkesine dayanmakta, hegemonyayı, büyük devletlerin birbirlerine üstünlük sağlama eğilimlerini reddetmekte ancak ideolojik mücadeleyi ortadan kaldırmamaktadır. Karşıt sistemler arasındaki ideolojik mücadele belirli kurallara uyularak silahlı çatışmaya dönüşmeden sürdürülecektir. Kendine güvenen taraf savunduğu düzeni, baskı, tehdit ve şiddete başvurmadan dünya halklarına beğendirmeye çalışacaktır. Nükleer çağda hiçbir taraf, karşı tarafın yaşamsal çıkarlarını bilmezlikten gelip onu yalnız hasım olarak görmeye yetenemez. Çünkü, ideoloji kavgasında rakip olanlar yaşam kavgasında ortak sayılırlar. Kapitalist ve sosyalist sistemler bu ortaklığı Nazizme, Faşizme karşı gerçekleştirmişlerdir. Savaş tehlikesine karşı da-kimliklerinden vazgeçmeksizin işbirliği yapabilirler. Ancak bunun inandırıcı olabilmesi, ideolojik mücadelenin kuvvete başvurmadan sürdürülmesi tarafların tam ve genel silahsızlanmaya yönelmeyi kabul etmeleri ile mümkündür. Barışın sürekli olmasının başka yolu yoktur. Birleşik kaplara benzeyen bilimsel ve teknolojik gelişme hiçbir devletin tekelinde uzun süre kalmaz. Helsinki Belgesinin en büyük kazanımlarından biri, daha fazla silahın daha fazla güven-

lik sağlamayacağını, güvenliğin silahla değil, karşılıklı güven ve anlayışla sağlanacağı düşüncesini yaratmış olmasıdır. Bu düşüncenin Avrupa halklarıca benimsendiği, 5 batı Avrupa ülkesine Pershing-2 ve Cruise füzeleri yerleştirildiği sırada görülmüştür. Bu ülkelerde kamuoyu her türlü ideolojik ayrılıkların üzerine çıkarak füzelerin topraklarına yerleştirilmesine karşı çıkmıştır. Bunun nedeni, füze sayısının artmasıyla güvenliklerinin artmadığının tersine azaldığının bilincine varmış olduğunun bilincine varmış olmalarıdır. Ulusal güvenliğin de ulusal savunmanın da yalnız askersel alanda sağlanamayacağı, bunları uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinde aramak gerektiği düşüncesi Batı Avrupa kamuoyunda gitgide egemen olmaktadır. Halklar, artık güvenceyi Nato paktında aramıyorlar. Nato olmazsa Sovyetler'in Batı Avrupa'yı işgal edeceğine kimse inanmıyor. Hükümetlerin Nato'ya sarılışı ise, bu paktın Avrupa burjuvazisinin dayanışması ve gerektiğinde halk hareketlerinin bastırılması için değerli bir araç olmasından ileri gelmektedir.

Barış savaşımı kavramına gelince, geçenlerde bir derginin yöneticileri ile barış konusunda söyleşi yaparken, şöyle bir soru ile karşılaştım: Bir nükleer savaşın insanlığın felaketi olacağı bilindiği halde, neden hala barış savaşımına gerek duyuluyor? Konuşmamın bir yerinde bu konuya değinmiştim. Şimdi ekleyeceklerim daha da net. Bir nükleer savaşın korkunç yıkıcı olacağını bilmek onu önlemeye yeterli değil. Çünkü savaşta çıkarı bulunan çevreler hem çok güçlü hem de çok etkili.

Etkileri sadece yönetimler üzerinde değil, kitle iletişim araçlarına, üniversitelere vs. hükmediyorlar. Bugün kimi ülkelerde nükleer bir savaştan sonra dünyada yaşamın nasıl olacağı, ekonominin savaştan ne ölçüde zarar göreceği ve yeniden kalkınmanın nasıl başlatılacağı ciddi inceleme konusu yapılıyor, tartışılıyor. Açıkcası, nükleer savaşın olması, belki de kaçınılmaz olduğuna kamuoyu alıştırılıyor. Bütün bunların yanında muazzam bir çark silah ticaretinden her yıl milyarlarca dolar kâr sağlamakta. Bu çarkın adı, askersel sanayi komplekslerdir. Amerikan elektronik sanayicileri derneğinin son açıkladığı tahminlere göre: 1985 ile 1994 yılları arasında yıldız savaşları projesinden sanayiciler 69 milyar dolar kâr bekliyorlar. Otomobil sanayinin bir numarası olan General Motors artık nükleer silah yapımı ile uğraşiyor. Pentagon'la bir yıl için 3 milyarlık kontrat imzalıyor. Ve bu sadece yıldız savaşları projesi için. ABD hükümetinde yedi bakanlığı sanayiciler işgal etmekte. Kısacası yalnız Amerika'da değil, Japonya, Federal Almanya, İngiltere ve Fransa'daki çokuluslu şirketler silah yapımı ve ihracatına yönelmişlerdir. Bunun sonucu olarak da bu ülkelerin yönetimlerinin savunma stratejisi silahlanmanın sürdürülmesine dayanıyor. İşte bu büyük ve güçlü mekanizmaya karşı Dünya Barış hareketinin dayandığı tek ama okyanuslar gibi engin ve önünde durul-

maz güç halkların barış yolundaki bilinçli, kararlı iradesidir. Ne var ki yığınların istenci, iradesi kendiliğinden oluşmaz. Ya da bu güç iyi yönlendirilmezse Sisyphe efsanesinde olduğu gibi boşa dönen, sonu gelmeyen çabaya dönüşür. Örneğin: -hiç küçümseyerek söylemiyorum- geçen ay Papa'nın yaptığı 24 saatlik ateşkes çağrısına benzeyen, törensel görüntülere bürünebilir. Oysa tarih göstermektedir ki, Barış kiliselerde dua etmekle sağlanamıyor, gökten inmiyor. Barış yolu ancak onun uğrunda bilinçli, kararlı, çileli uğraş vermekle açılabilir. Bu uğraşın adı, barış savaşımıdır. Barış savaşımı, ulusal düzeyde en geniş siyasal yelpazeyi kucaklayan barış örgütleriyle yürütülür. Ve onların dayanışmasından doğan güce Dünya Barış hareketi denir.

Son olarak, ülkemizin barış sorunları ve dünya barış yılı açısından durumunu gözden geçirelim. Türkiye 35 yıldan beri ulusal güvenliğini, Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) çevresinde toplanmış ve kendilerine Hür Dünya diyen batılı devletler topluluğunun yazgısına bağlamıştır. Nato'ya girildiğinden beri Türkiye'den gelmiş geçmiş tüm iktidarlar bu askeri pakta sanki Türk devletinin bekasının vazgeçilmez ögesi gibi bakmışlar ve kamuoyuna da böyle tanıtmaya özen göstermişlerdir. Başka bir deyişle Nato Türkiye'nin dış politikasının akseni haline gelmiştir. Her devletin dış politikasının bazı değişmeyen ilke-

leri bunların yanında da yeni koşullara göre yeni şekiller alan yönleri vardır. Türk dış politikasının değişmez ilkelere kurtuluş hareketimizin ruh ve anlamında saklı bulunan ve yeni Türk Devletinin kurucusu tarafından milli mücadelenin ilk günlerinden beri açıklanan temel ilkelere dir. Bunlar milli misakide çizilen sınırlar ülkenin tam bağımsızlığına ve dünya barışına bağlılıktır. Bu ilkeler dışında ki tüm anlaşmalar, antlaşmalar, uluslararası ilişkilerdeki dengelerle birlikte değişikliğe uğrayan, uğrayabilen ve ulusun çıkarlarına göre biçimlenen dış politika tercihleridir. Nato bu tercihlerden biriydi. Ama eğer bugün Türkiye'nin güvenliğine halkının esenliğine ve dünya barışına giden yol tüm askeri paktların kaldırılmasından ve genel silahsızlanmadan geçiyorsa bunun açıkça tartışılabilmesi gerekir. Nato paktının dokunulmazlığı yoktur. Hem o kadar yoktur ki onun yanlıları bile Türkiye'nin katkısı oranında yararlanmadığından üstlendiği yükümlülüklerin çok ağır olduğundan acı acı yakınırırlar. Gerçi bu yakınmanın daha açık anlamı suç Nato'da değil kendimizi iyi satamamızda demek ise de, kanımca bu da boşuna bir beklentidir. Çünkü, Nato'ya üye devletlerin sorumlulukları görevleri ve karşılığında alacakları yardım kendi iradeleri dışında Amerika'nın patronluğu altındaki Nato kademelerinde karara bağlanır. Üyelerin sızıldanmaları bu durumu değiştirmez. Örneğin Türkiye'ye Toros dağlarının gerisinde düşmanı 2 hafta oyalamak görevi verilmişse, Türkiye-

ye yardımlar da bu görevin gerektirdiği kadar olur. Eğer Türkiye daha önemli görevleri örneğin Ortadoğu'da sıçrama tahtası olmayı ya da topraklarında yeni nükleer üsler kurulması gibi fedailiği üstlenirse, yardımların miktarı arttırılabilir. Ve ordunun modernizasyonu gündeme gelebilir. Bu gerçekler ülkemizin güvenliği ve halkımızın esenliği bakımından yaşamsal önemdedir. Bunları halka anlatmak Türkiye'deki barış güçlerinin işlevidir. Bunun kolay bir görev olmadığı bellidir. Çünkü egemen sınıflar barış savaşımı ile gerçek demokrasinin yerleşmesi için verilen mücadelenin eş anlamda olduğunun ayırımındadırlar. Gerçekten de batı dünyasının hiçbir ülkesinde barış savaşımı bizde olduğu kadar demokrasi mücadelesi ile özdeşleşmemiştir. Çünkü orada temel hak ve özgürlükler uğrunda verilen mücadele büyük ölçüde başarıya ulaşmış, düşünce, basın, örgütlenme özgürlükleri ve demokratik rejimin vazgeçilmez öğeleri olan baskı grupları yani sendikalar, dernekler, meslek kuruluşları anayasa ve yasaların güvencesi altına girmiştir. Bu nedenle yığınlara dönük demokratik bir eylem olan barış hareketini kitlelere anlatmak olanağı, tanıtmak olanağı o ülkelerde zaten vardır. Türkiye'de ise Barış hareketi demokrasinin ilerlemesi, yerleşmesi oranında yığınlara seslenmek onları barış yolunda bilinçlendirmek olanağına kavuşacaktır. Bunun akside doğrudur. Yani barış hareketi güçlendikçe demokratik rejimin içeriği zenginleşecek, halk yığınlarınının yönetime ağırlıklarını duyurmaları kolaylaşacak-

tır. Dünya Barış yılının Türkiye'li barışçılara gösterdiği hedef barış ve demokrasi mücadelesini elbirliği ile yükselterek utku-ya ulaştırmaktır.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV